

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Андрющенко Тетяни Георгіївни** «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність обраної теми

Дисертаційна робота Андрющенко Т.Г. присвячена вирішенню актуального завдання щодо урізноманітнення змісту фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти та підвищення рівня фізичного стану учнів старшого шкільного віку за допомогою засобів скіпінгу.

Дисертанткою проведено ретельний аналіз наукових робіт фахівців галузі фізичної культури і спорту, який виявив недостатню обґрунтованість організаційно-методичних умов застосування засобів скіпінгу у практиці фізичного виховання закладів загальної середньої освіти, незважаючи на його популярність як виду спортивної і рекреаційної діяльності.

Тому обґрунтування здобувачкою актуальності теми дослідження є вичерпним та не викликає сумнівів.

Мета дослідження – науково обґрунтувати організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу в урочних формах занять з учнями 10-11 класів закладів загальної середньої освіти для підвищення рівня їх фізичного стану.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу розпочато згідно плану науково-дослідної роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за темою «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, медико-біологічних і педагогічних технологій для реалізації індивідуального фізичного, інтелектуального і духовного потенціалу та формування здорового способу життя» на 2017 – 2018 рр. (номер державної реєстрації 0117U000650),

за темою «Теоретико-методичні основи застосування технологій інтегральної спрямованості для самовдосконалення, гармонійного фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та формування здорового способу життя людей різних вікових і соціальних груп, в тому числі – спортсменів і людей з особливими потребами» на 2019 – 2020 рр. (номер державної реєстрації 0119U100616)»

Дисертаційну роботу продовжено та закінчено згідно тематичного плану науково-дослідної роботи Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту за темою «Наукове обґрунтування оздоровчо-рекреаційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» на 2021 – 2025 рр. (номер державної реєстрації 0121U108320).

Роль автора полягає у розробці та впровадженні програми занять скіпінгом, зокрема варіативного модуля «Скіпінг», у фізичне виховання учнів старшого шкільного віку.

Ступінь обґрунтованості і достовірності основних наукових положень, висновків і рекомендацій

Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що представлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають її меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Достовірність отриманих результатів підтверджується достатньою кількістю обстежених, обраною методикою організації педагогічного експерименту. Сформульовані дисертанткою наукові положення та висновки підтверджені шляхом математичної обробки та статистичного аналізу, що забезпечує їх обґрунтованість і достовірність.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню комплексу інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Висновки логічно формуються із змісту та результатів дисертаційної роботи, їх об'єктивність і повнота не викликають сумніву.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертантом:

– вперше теоретично обґрунтовано структуру та зміст програми занять із використанням засобів скіпінгу на уроках фізичної культури для учнів старшого шкільного віку з урахуванням їх мотиваційних пріоритетів, яка містить мету, завдання, принципи, зміст, методи та критерії ефективності;

– вперше визначено організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів, що містять в собі чотири блоки: організаційний (урахування інтересу учнів до засобів скіпінгу, аналіз мотивів та потреб школярів у фізкультурно-оздоровчій діяльності для індивідуалізації навчання, наявність належного матеріально-технічного та кадрового забезпечення: правильно підібраний інвентар та обладнання, достатність простору для проведення занять, компетентний вчитель, який володіє методикою викладання стрибкових вправ); діагностичний (визначення вихідного рівня фізичного стану за допомогою оцінки антропометричних, функціональних показників, фізичної підготовленості, рівня фізичного здоров'я); програмно-методичний (програма занять із використанням засобів скіпінгу в урочних формах занять, комплексний підхід у виборі засобів та методів навчання елементам скіпінгу для вирішення освітніх, оздоровчих та виховних завдань; раціональна побудова та диференціація змісту навчального матеріалу з урахуванням ступеня складності вправ; підбір спеціальних вправ скіпінгу для розвитку фізичних якостей учнів; вибір оптимальної величини фізичного навантаження для досягнення оздоровчого ефекту; активізація самостійної роботи учнів через систему домашніх завдань; створення умов для продуктивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу); контрольний (визначення адекватності педагогічного впливу з використанням різних видів контролю – попереднього, оперативного, підсумкового);

– вперше на основі обґрунтування програми занять з використанням засобів скіпінгу розроблено варіативний модуль «Скіпінг» для навчальної

програми з фізичної культури для учнів 10 – 11 класів, який містить такі розділи: пояснювальна записка, зміст навчального матеріалу, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, орієнтовні навчальні нормативи;

- вперше визначено позитивний вплив засобів скіпінгу в урочних формах занять на показники фізичного стану старших школярів, що полягає у покращенні функціональних показників, фізичної підготовленості, соматичного здоров'я;

- доповнено дані про особливості морфофункціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я учнів 16 – 17 років;

- розширено уявлення про факторну структуру фізичного стану школярів 16 – 17 років та співвідношення засобів цілеспрямованого впливу на функціональні показники, розвиток фізичних якостей та фізичне здоров'я юнаків і дівчат;

- дістали подальшого розвитку положення про доцільність використання сучасних видів рухової активності у фізичному вихованні старших школярів.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні програми занять із використанням засобів скіпінгу в уроки фізичної культури для учнів старшого шкільного віку, що сприяло підвищенню рівня їх функціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я.

Результати дослідження можуть використовуватися для вдосконалення процесу фізичної підготовки учнів старших класів закладів загальної середньої освіти.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у практику фізичного виховання КЗ «Ліцей №23», КЗ «Ліцей №19» Кам'янської міської ради (м. Кам'янське Дніпропетровської області).

Матеріали дисертації впроваджено в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» (м. Дніпро), Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

(м. Дніпро), Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава), Кам'янського фахового коледжа фізичного виховання (м. Кам'янське), що підтверджують відповідні акти впровадження.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень

Дисертаційна робота складається з матеріалів, які викладено на 250 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою. До структури дисертації входять: анотації державною та англійською мовами, перелік публікацій здобувача, перелік умовних скорочень, вступ, п'ять розділів та висновки до них, загальні висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел та додатки. Дисертація містить 35 таблиць та 5 рисунків. Список використаної літератури налічує 301 найменування, з яких 53 – іншомовних.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження і формулюється наукове завдання; вказується зв'язок дисертаційного дослідження з науковими планами, темами; розкривається науковий апарат дослідження: мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; визначаються наукова новизна, практична значущість; наводяться дані про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження отриманих результатів, подано інформацію про публікації, структуру та зміст роботи.

У **першому розділі «Сучасний стан і тенденції розвитку системи фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти»** представлено аналіз наукової літератури з теми дисертації, дана характеристика організації фізичного виховання учнів старшого шкільного віку в закладах загальної середньої освіти, особливостей вікового розвитку старшокласників, розглянуто інноваційні підходи у фізичному вихованні школярів, надано загальну характеристику скіпінгу як інноваційного засобу фізичного виховання, який може бути використаний у процесі фізичного виховання учнів.

На основі аналізу наукових джерел автор приходить до висновку, що для підвищення ефективності фізичного виховання в закладах освіти необхідно

впроваджувати різноманітні інноваційні технології та нові науково обґрунтовані методики, що враховують мотиви, інтереси і потреби учнів.

Дисертантка зазначає, що скіпінг користується популярністю серед школярів в різних країнах, однак сьогодні відсутні дослідження щодо його впровадження у фізичне виховання учнів старшого шкільного віку.

Ретельний аналіз наукової літератури став підґрунтям для обґрунтування та розробки організаційно-методичних умов реалізації програми занять скіпінгом для учнів старших класів.

У **другому розділі** дисертаційної роботи **«Методи та організація дослідження»** представлено детальний опис методів теоретичного аналізу, узагальнення та систематизації даних фахової науково-методичної літератури та документальних матеріалів, педагогічних методів дослідження (педагогічне тестування, педагогічний експеримент), антропометричних, фізіологічних, соціологічних методів дослідження, методів математичної статистики, а також організацію та етапи проведення дослідження.

Слід зазначити, що обрані для дослідження методи використано дисертанткою обґрунтовано і кваліфіковано. При описі організації дослідження подано відомості про контингент обстежених та етапи дослідження.

У **третьому розділі «Особливості фізичного стану та мотивації старшокласників до рухової активності»** представлено результати констатувального етапу педагогічного експерименту, який полягав у визначенні показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку та основних мотивів учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Автором досліджено показники фізичного розвитку, функціонального стану, фізичної підготовленості та соматичного здоров'я юнаків і дівчат 16 – 17 років, проведено їх порівняння, визначено факторну структуру фізичного стану.

За допомогою анкетування визначено основну мету занять фізичними вправами та спортивні інтереси учнів старшого шкільного віку, визначено

зацікавленість школярів засобами скіпінгу.

Результати констатувального експерименту покладені в основу розробки програми занять скіпінгом для старшокласників.

У четвертому розділі **«Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку в закладах загальної середньої освіти»** представлено структуру та зміст розробленої програми занять з використанням засобів скіпінгу.

Структурними елементами програми занять скіпінгом були мета, завдання, принципи, зміст, методи та критерії ефективності.

Зміст програми занять із використанням засобів скіпінгу представлений комплексом стрибкових вправ зі скакалкою, їх комбінацій, а також іграми і естафетами, які були реалізовані в системі 20 уроків фізичної культури протягом третьої чверті і протягом навчального року у підготовчій, основній або заключній частинах уроків фізичної культури за варіативними модулями «Легка атлетика», «Футбол», «Волейбол» залежно від завдань занять.

Підбір навчального матеріалу здійснювався відповідно до рівня володіння учнями технікою стрибків зі скакалкою. Було підбрано три групи вправ за складністю: для початківців, тобто тих, хто не вміє стрибати; тих, хто вміє стрибати на середньому рівні і тих, хто володіє технікою стрибків на високому рівні.

Для реалізації програми занять із використанням засобів скіпінгу на уроках фізичної культури було визначено організаційно-методичні умови, які містять чотири блоки: організаційний, діагностичний, програмно-методичний та контрольний.

На основі обґрунтування програми занять скіпінгом було розроблено зміст варіативного модуля «Скіпінг».

Результати формувального педагогічного експерименту довели ефективність запропонованої автором програми завдяки покращенню показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»**

представлено підсумки дисертаційної роботи. У результаті дослідження отримано три групи даних, які підтверджують, доповнюють та розширюють вже існуючі розробки, й абсолютно нові результати дослідження.

На основі виконання поставлених у роботі завдань і отриманих результатів дисертантка сформулювала **висновки**, які узгоджуються з даними, наведеними в основних розділах роботи, і дозволяють судити про ступінь виконання поставлених завдань і досягнення мети роботи.

Роботу завершують практичні рекомендації, список використаних джерел та додатки. В цілому, за змістом дисертаційної роботи, слід зазначити її чітку, логічну побудову, яка повністю відображає шляхи досягнення сформульованих автором цілей і виконання заявлених завдань.

Матеріал дисертації викладено послідовно, стиль викладення науковий, чіткий і лаконічний, що забезпечує доступність його сприйняття та використання.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було представлено у доповідях на XI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 11 – 12 квітня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Залучення учнів до здорового способу життя та популяризація варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури через Всеукраїнський проект «JuniorZ»» (м. Луцьк, 15–16 квітня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Physical culture and sports in the educational space: innovations and development prospects» (м. Влоцлавек, Республіка Польща, 5 – 6 березня 2021 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» (м. Чернівці, 8 – квітня 2021 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична активність і якість життя людини» (м. Луцьк, 8 – 10 червня 2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (м. Дніпро, 26 – 27 жовтня 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний стан психологічного

забезпечення професійної діяльності сил охорони правопорядку» (м. Харків, 29 вересня 2017 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту» (м. Полтава, 19-20 квітня 2018 р.), V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і здоров'я людини» (м. Полтава, 23-24 квітня 2020 р.), I Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та фізичного виховання» (м. Полтава, 2 грудня 2020 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертаційної роботи у наукових публікаціях

Основні положення дисертаційної роботи викладені у 11 наукових працях, з яких: 1 – у виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science, 4 – у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, 6 публікацій апробаційного характеру. Опубліковані праці в повній мірі висвітлюють матеріали дисертаційної роботи.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи та публікацій не виявлено наявності академічного плагіату та фальсифікацій. Автором застосовано посилання на науково-методичні праці та нормативні документи.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення дисертації Андрющенко Т.Г., слід відзначити деякі дискусійні питання:

1. У табл. 3.5, 3.6, 3.7, 3.8 при оцінці індексів фізичної підготовленості та індексів фізичного здоров'я представлено лише середні результати загальної суми балів, що утруднює сприйняття матеріалу щодо коливання показників за іншими статистичними характеристиками.
2. У тексті роботи зустрічаються поодинокі стилістичні та друкарські помилки.

Ці зауваження не носять принципового характеру та не зменшують

наукову та практичну цінність роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Андрющенко Т.Г. «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її автор Андрющенко Тетяна Георгіївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Рецензент

доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання

Придніпровської державної академії

фізичної культури і спорту,

к.фіз.вих., доцент

Тетяна СИДОРЧУК

Підпис Сидорчук Т.В. засвідчую

Начальник відділу кадрів

Наталія ДЕМ'ЯНОВА

Проректор з наукової діяльності

професор

Наталія МОСКАЛЕНКО

